

Undervisningsbeskrivelse

Samfundsfag C, 1y 2025-2026

Tema 1 Køn og ligestilling (grundforløb)

Forløbet dækker følgende kernestofområder: **sociologi, politik, økonomi og erhvervsliv og metode**

Centrale begreber, teorier og perspektiver

- Formel lighed, chancelighed og reel lighed (resultatlighed)
- Statistiske forskelle på mænd og kvinder (ift. politisk ståsted, sociale- og helbredsmæssige problemer, uddannelse, familie og kriminalitet)
- Ligestilling på arbejdsmarkedet
- Indkomstforskelle og løngabet mellem mænd og kvinder
- Kønsroller i det traditionelle-, moderne- og senmoderne samfund
- Teoretiske perspektiver på køn: 'Biologisk og socialt køn', 'teorier om patriarkatet', 'diskursivt køn', 'intersektionalitet', 'det valgfrie køn' og 'mande- og maskulinitetsforskning'
- Socialisering (primær, sekundær og dobbelt) og køn
- Feminisme
- Manosfære (strategier: 'tilbagetrækningsstrategien', 'erobningsstrategien' og 'angrebsstrategien')
- Incels (årsager: 'behovet for betydningsfuldhed', 'narrativer' og 'netværk')

Litteratur

- Storr-Hansen, A. m.fl. (2019): *Køn og ligestilling – i et samfundsfagligt perspektiv*, Columbus, 1. udg., s. 8-12, 25-30, 61-73, 127-129
- Brøndum, P., og Hansen, T.B.: *Luk samfundet op*, Systime, ibog, kapitel 1.3
- Thygesen, M.T. Ebbrevht, C.K. red.: *Radikalisering og ekstremisme*, Systime, ibog, kapitel 13
- Verdensmaalene.dk (u.å): *Mål 5: Ligestilling mellem kønnene*, verdensmaalene.dk, link: <https://www.verdensmaalene.dk/maal/5>
- Lauritzen, D.B. (2019): *Kønforskellene vokser: Mænd og kvinder stemmer "historisk" forskelligt*, Altinget, d. 6/9 2019
- Larsen, M. (2020): *Kønsvoter er det stik modsatte af ligestilling*, Jyllandsposten, d. 8/3 2020
- Egebo, K.S. (2019): *Vi har brug for en manderevolution – og det kan kun gå for langsomt*, Kristeligt Dagblad, d. 5/2 2019
- Selsing, E. (2024): *Hvorfor vil kvinderne ikke indrømme, at vi lever i et matriarkat?*, Berlingske.dk, d. 3/10 2024
- Artikel: *Borgerlig debattør kritiserer kortlægning af manosfæren: 'Mandeideal skal være urealistiske'*, link: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/borgerlig-debattoer-kritiserer-kortlaegning-af-manosfaeren-mandeideal-skal-vaere>
- Artikel: *Ulighed i samfundet: Alle kvinder opfordres til at samle sig eller holde fri*, link: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/ulighed-i-samfundet-alle-kvinder-opfordres-til-samle-sig-eller-holde-fri>

- *Statistiksamling: Kvinder og mænds uddannelsesvalg*
- Video: *Girl toys vs boy toys*, <https://www.youtube.com/watch?v=nWu44AqF0il>
- Video: *Det kønsopdelte arbejdsmarked*, https://www.youtube.com/watch?v=Fnnpt_X-yw0
- Video: *This Is What The Life Of An Incel Looks Like (HBO)*, <https://www.youtube.com/watch?v=oliq8m8Qph0>

Tema 2 Dansk politik og politiske ideologier

Forløbet dækker følgende kernestofområder: **politik** og **metode**

Centrale begreber, teorier og perspektiver

- Fordelingspolitik og værdipolitik
- Input og output
- Legitimitet
- Feedback
- Stat, marked og civilsamfund
- Politiske ideologier (liberalisme, socialisme og konservatisme)
- Ideologiske forgreninger og populisme
- Partiadfærd (Molins model, Downs model, Kaare Strøms model)
- Folketingets partier
- Den historiske udvikling af partierne og forskellige partityper
- Vælgeradfærd (Parti-identifikationsmodellen, rational choice-modellen, den sociologiske model, class voting, kernevælger og marginalvælger)
- Minervamodellen
- Meningsmålinger og vælgervandringer
- Kommunalvalg (organisation i Lolland Kommune, meningsmålinger)

Litteratur

- O. Skov m.fl., *Samf på B*, 2 udg., Columbus, 2018, s. 83-86, 147-158, 184-213
- Brøndum, P. og Hansen, B.T. (2017): *Luk samfundet op!*, Columbus, 3. udg. s. 115-118
- Samfundsfag C, Systime, ibog, kapitel 2.2: *Inddeling af partierne*
- Det konservative folkeparti: *Giv ansvaret tilbage til borgerne – Det konservative folkepartis partiprogram*
- Socialistisk Folkeparti: *Et Danmark, der hænger sammen – Socialistisk Folkepartis principprogram*
- Lolland Kommune: *Politik*, link: <https://www.lolland.dk/politik>
- DR.dk: Meningsmålinger, link: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/meningsmaalinger>
- Artikel: *Nyt parti bliver næststørst - Socialdemokratiet stadig alene på toppen*, TV2 Øst, link: <https://www.tv2east.dk/lolland/nyt-parti-bliver-naeststorst-socialdemokratiet-stadig-alene-pa-toppen-4cd9c>
- Artikel: *Et politisk emne topper for første gang i ny måling*, DR, link: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/et-politisk-emne-topper-foerste-gang-i-ny-maaling>
- Video: *Valg på kanten, episode 1* (2017), DR, findes på: MitCFU

Tema 3 Den danske velfærdsstat

Forløbet dækker følgende kernestofområder: **økonomi og erhvervsliv, politik og metode**

Centrale begreber, teorier og perspektiver

- Velfærdstrekanten (stat, marked og civilsamfund)
- Velfærdsmodellerne (universel, residual og korporativ)
- Velfærdsstatens udvikling
- Partiernes holdning til den universelle velfærdsstat
- Velfærdsstatens interne udfordringer (demografisk udfordring og borgernes forventningspres)
- Velfærdsstatens eksterne udfordringer (globalisering, outsourcing, EU, social dumping og immigration)
- Løsningsstrategier (nedskærings- og udvidelsesstrategier)
- Konkurrencestat
- Klimaudfordringer og velfærdsstaten
- Ulighed (gini-koefficient, indkomstmetoden, budgetmetoden, afsavnsmetoden)
- Ulighed i Danmark og USA
- Absolut- og relativ fattigdom
- Social-, kulturel- og økonomisk kapital
- Habitus

Litteratur

- Brøndum, P. og Hansen, B.T. (2017): *Luk samfundet op!*, Columbus, 3. udg. s. 177-181, 201-220
- Breindahl, J. og Blinkenberg, K. (2025).: *Samfundsfag til hf*, Systime, ibog, kapitel 5
- Artikel: Interview: Velfærdsstaten er for middelklassen – de svageste har vi glemt, Information, link: <https://www.information.dk/moti/2017/03/interview-velfaerdsstaten-middelklassen-svageste-glemt>
- Artikel: Ny økonomisk plan: Forsvarsmilliarder dræner regeringens råderum og efterlader stadig færre penge til velfærd, Altinget, <https://www.alinget.dk/artikel/ny-oekonomisk-plan-forsvarsmilliarder-draener-regeringens-raaderum-og-efterlader-stadig-faerre-penge-til-velfaerd>
- *Statistiksamling: Demografisk udfordring og forventningspres*
- *Statistiksamling: Social mobilitet*
- Knud Aarup (2011): *Velfærdsværnepligt skal hjælpe os til at genfinde fællesskabet*, information.dk, 11.03.2011
- Jacob Nielsen (2020): *Hov, sagde vi lige farvel til konkurrencestaten?*, Mandag Morgen, 13.07.2020
- Video: *De tre velfærdsmodeller*, link: <https://www.youtube.com/watch?v=pppfKE96juQ>
- Video: *Sund konkurrence for dummies*, 3F, <https://youtu.be/SQH85G5E WE>
- Video: *Partifilm: Velfærd (Ø, F, C, I)*, Luk samfundet op! <https://www.luksamfundetop.dk/8/kapitel-8/partifilm/velfaerd/>
- Video: *Velfærdsstat og konkurrencestat*, <https://vimeo.com/565344309>

Tema 4 Økonomi, klima og bæredygtighed

Forløbet dækker følgende kernestofområder: **økonomi og erhversliv, politik, sociologi og metode**

Centrale begreber, teorier og perspektiver

- Markedet (udbud og efterspørgsel)
- Økonomiske mål (økonomisk vækst, lav arbejdsløshed, lav inflation, betalingsbalance-ligevægt, bæredygtig økonomi og balance på statsbudgettet)
- Det økonomiske kredsløb
- Høj- og lavkonjunktur
- Frihandel og protektionisme
- Ekspansiv finanspolitik og kontraktiv finanspolitik
- Ekspansiv pengepolitik og kontraktiv pengepolitik
- Bæredygtighed vs. vækst
- Doughnut-økonomi (det miljømæssige loft og det sociale fundament)
- Individets reaktion på klimaforandringer (Anthony Giddens og tre reaktionsmønstre på klimaforandringerne, Per Stoknes og kognitiv dissonans, intentions-adfærds-kløften)
- Rationelle og habituelle forklaringer på klimaadfærd

Litteratur

- Brøndum, P., og Hansen, T.B.: *Luk samfundet op*, Systime, ibog, kapitel 8
- Bülow, M.W. og Læssøe, T.K. red.: *SamfNU HTX*, Systime, ibog, kapitel 9.2-9.4
- Breindahl, J. og Blinkenberg, K. (2025): *Samfundsfag til hf*, Systime, ibog, kapitel 36.2
- Hasselbalch og Knudsen: *Klima og bæredygtighed – i samfundsfagligt perspektiv*, Systime, ibog, kapitel 2.1, 2.2, 3.3
- Østergaard, C. (2022): *København og Deloitte forsøger ny økonomisk model*, i: Børsen, 10/5 2022
- Artikel: Hvordan rammer Trumps told mig? Få svar på de syv vigtigste spørgsmål, Fagbladet 3F, link: <https://fagbladet3f.dk/guide/hvordan-rammer-trumps-told-mig-faa-svar-paa-de-syv-vigtigste-spoergsmaal/>
- Artikel: Ny USA-told sætter prop i del af dansk eksport, Dansk Industri, link: <https://www.danskindustri.dk/di-business/arkiv/nyheder/2025/5/trumps-nye-straftold-satter-prop-i-del-af-dansk-eksport/>
- Artikel: Drømmen om grøn vækst er urealistisk, Mandag morgen, link: <https://www.mm.dk/artikel/droemmen-om-groen-vaekst-er-ikke-realistisk>
- *Statistiksamling: Udvikling i dansk økonomi*
- *Statistiksamling: Danskernes holdninger til fly- og oksekødsafgifter*
- Video: Hvordan fungerer markedet? link: <https://vimeo.com/539614990?fl=pl&fe=sh>
- Video: De økonomiske mål, link: <https://www.youtube.com/watch?v=fOH98MYlQuc>
- Video: Kjeldberg, C. (2017): *Det økonomiske kredsløb og konjunkturudsvingninger*, link: <https://youtu.be/XZQdnJTeu5Q>
- Video: Økonomi for dummes – komparative fordele, link: <https://www.youtube.com/watch?v=5cldQyxx6Fc>
- Video: Dansk Folkeparti og Radikale Venstre om bæredygtighed vs. økonomisk vækst

- Video: TED-talk, Kate Raworth, link:
https://www.ted.com/talks/kate_raworth_a_healthy_economy_should_be_designed_to_thrive_not_grow
- Video: Den usynlige tråd, Rockwool Fonden, link:
https://www.youtube.com/watch?v=X6whem_l1eU